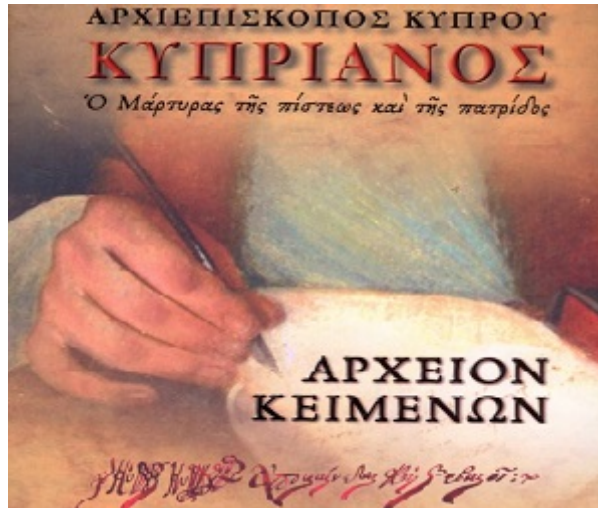


Ο Ιερομάρτυρας Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός (+ 9 Ιουλίου 1821) - μέρος 2ο

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Μέ λίγα λόγια αυτή είναι εξωτερικά η ζωή του εθνομάρτυρος Κυπριανού. Πιστεύω ότι είναι γνωστή σε όλους μας, την διαβάσαμε, την μάθαμε στα σχολεία μας, την ακούμε συχνά. Εκείνο το οποίο εγώ ήθελα να πώ, έτσι, ως δική μου άποψη, για τον εθνομάρτυρα Κυπριανό, είναι ότι ο Κυπριανός ήτο το απόσταγμα και το καταστάλαγμα αυτού του τόπου. Έκρυβε μέσα του το μυστήριο της Κύπρου. Τό μυστήριο της Ρωμιοσύνης. Ήταν ένας άνθρωπος ζυμωμένος μέσα στην ασκητική παράδοση της Εκκλησίας. Άνθρωπος, ο οποίος έμαθε να προσφέρει, να διακονεί, χωρίς να είναι κλεισμένος σε στενά πλαίσια. Ήταν πραγματικός ρωμιός, ο οποίος μπορούσε ν' αγαπά ακόμα και τους εχθρούς του. Δεν άφησε τον εαυτό του να φοβηθεί τον θάνατο, γιατί υπερέβη τον θάνατο, ενώ ακόμα ήταν στην ζωή αυτή, μέσα από την αγωγή της Εκκλησίας. Ήταν ο απαθής άνθρωπος, ο οποίος ήξερε να μην είναι παρορμητικός, αλλά τον ενθουσιασμό του και τα αισθήματά του τα τιθάσσευε μέσα στα πλαίσια της σωφροσύνης και της ευθύνης απέναντι στον λαό του. Ακόμα ο Κυπριανός ήξερε πάρα πολύ καλά πώς μπορούσε να γίνει σωστά μια επανάσταση για την ελευθερία του τόπου αυτού.



Γι' αυτό μπορεί σήμερα να μιλήσει, να γίνει για μας παράδειγμα, γιατί δεν ήταν αισθηματολόγος, ούτε απερίσκεπτος, ούτε παρορμητικός. Λέγεται ότι έστειλε εγκύκλιο, την οποία αρκετοί κακίζουν. Γιατί δεν μπορούν, ίσως, να δούν την σοφία του. Έστειλε εγκύκλιο η οποία έλεγε: «Δώστε τα όπλα όλα στους τούρκους». Μπορεί κανείς να θεωρήσει αυτή την εγκύκλιο προδοτική, ή και πολύ δουλοπρεπή, έναντι των τούρκων. Αλλά, εάν διαβάσουμε όλες τις επιστολές του αποστόλου Παύλου, θα δούμε ότι ο απόστολος, παιδαγωγώντας τους χριστιανούς, τους έλεγε ότι «αν είσαι δούλος, μή σε μέλλει που είσαι δούλος, να γίνεις ελεύθερος εν Χριστώ»⁵. Ήξερε ο Κυπριανός ότι η ελευθερία δεν κατακτάται με τα όπλα. Κι είπε, «δώστε τα όπλα σας στους τούρκους. Καί μή φοβάστε. Δεν γίνεστε υπόδουλοι, αν δεν έχετε όπλα. Γίνεστε υπόδουλοι, αν δεν είσθε ελεύθεροι άνθρωποι».

Γι' αυτό, δεν τον ενδιέφεραν τα όπλα. Τόν ενδιέφερε το σχολείο. Γιατί ήταν μέσα στην ίδια παράδοση του Κοσμά του Αιτωλού και των πατέρων της Εκκλησίας, οι οποίοι ήξεραν ότι μπορούσαν να καλλιεργήσουν τον λαό, και ότι το εθνικό έργο δεν είναι μόνο να δίνεις όπλα στους ανθρώπους, αλλά και το πώς να τους κάνεις ελεύθερους. Κι όταν ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός γύριζε την Ελλάδα και έκτιζε σχολεία, έλεγε: «τά σχολεία ανοίγουν εκκλησίες». Και γέμισε τον τόπο σχολεία, κι έλεγε στους υπόδουλους έλληνες, «νά στέλλετε τα παιδιά σας στα σχολεία, γιατί, αν δεν πάνε σχολείο, είναι σαν τα ζώα». Το ίδιο και ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, παρά τις φοβερές δυσκολίες που αντιμετώπιζε. Ένα από τα πρώτά του έργα ήτο να κτίσει σχολείο, για να οικοδομήσει τους ανθρώπους της εποχής του.

Γράφει, λοιπόν, τότε, και νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό να σας διαβάσω τα ίδια του τα λόγια, τα οποία έγραψε στα εγκαίνια του σχολείου:

«Εννοήσαντες ότι η ημετέρα πολιτεία της καθ' ημάς νήσου Κύπρου πάσχει μέγαν αυχμόν παιδείας, και έλλειψιν ελληνικών μαθημάτων, τα οποία είναι το μόνον μέσον οπού στολίζουν τον ανθρώπινον νούν, και οπού αποκαταστήνουν τον άνθρωπον άξιον τώ όντι άνθρωπον. Τούτου χάριν ζήλω θείω κινηθέντες και φιλοτιμηθέντες, απεφασίσαμεν, άμα του πνευματικού σκάφους διαδεξάμενοι τα πηδάλια, εν πάση τη ασθενεία ημών, να συστήσωμεν μίαν ελληνικήν Σχολήν επάνω εις την πατρίδα, διά να ωφελήσωμεν και ημείς οπωσούν τους συμπατριώτας ημών.

Καθότι ενενοήσαμεν προσέτι, ότι της απαιδευσίας και κακοηθείας τινών ομοπατρίων, αφ' ής πηγάζουσι τόσα και τόσα δεινά, δεν είναι άλλο το αίτιον, παρά η στέρησις των μουσών, με το να μή{ν} εστάθη τρόπος μέχρι της αυτής να συστηθή και εις την εδικήν μας πατρίδα, καθώς και εις άλλας πολιτείας, ένα κοινόν σχολείον, διά να διδάσκωνται οι παίδες της πολιτείας, τέλος πάντων, την πάτριον πίστιν αυτών, το μόνον προτιμότατον και αναγκαιότατον, και να

εκπαιδεύονται ενταυτώ, και ήθη χρηστά, οπού με το μέσον της μαθήσεως προβαίνοντες εις την ανδρικήν ηλικίαν να γίνωνται άνδρες θεοσεβείς, φρόνιμοι, πολιτικοί, χρηστοθήεις, δίκαιοι, φιλοπάτριδες, φιλέμποροι, οπού να ημπορούσι να προσπορίζωνται τα συστατικά της ζωής αυτών με τρόπους δικαιοσύνης, και όχι να περιφέρονται τήδε κακείσαι τηνάλλως, εν απορία και αμηχανία το πλείστον διάγοντες.

Τούτου χάριν αποφασιστικώς με όλην μας την αδυναμίαν, και με κάθε δύσκολον τρόπον, ηγείραμεν εκ θεμελίων, και εις κάλλος οπωσούν, την ήδη οικοδομηθείσαν νέαν Σχολήν, την έξωθεν και πλησίον κειμένην της καθ' ημάς αγιωτάτης Αρχιεπισκοπής, εν τώ κατά ανατολάς ευρισκομένω παξέ, τον οποίον παξέν είχε προ χρόνων αφιερωμένον εις την ιεράν σταυροπήγιον και βασιλικήν μονήν της κυρίας Μαχαιράδος ο συναδελφός ημών άγιος Κυρηνείας κύρ Ευγένιος.... Παρώτρυνε δε ημάς εις τούτο το ευσεβές και θεάρεστον έργον, ναί και ο ζήλος της πατρίδος, ως έφημεν, και το απαραίτητον ημών χρέος, αλλά και αι εξ αμάξης λαλούμεναι κατά των κυπρίων ημών αναρίθμητοι εκείναι κατηγορίαι, ών αυτήκοοι πολλάκις εν πολλοίς εγενόμεθα.

Καθότι εις όσους περιήλθομεν τόπους και ξένας επαρχίας, άλλο δεν ηκούομεν, παρά μίαν αδιάκοπον ρύμην κατηγοριών εις τους κυπρίους ημάς, ότι τα παραμικρότερα νησιά, και αι παραμικρότεραι πολιτείαι, έχουσι κοινά σχολεία συστημένα, και μία περίφημος Κύπρος, ένα κοινόν μουσείον, καν των γραμματικών, δεν είναι άξιοι να συστήσωσι, διά να σπουδάζωσι τα παιδιά της πολιτείας και να ρυθμίζωσι καν την βάρβαρον γλώσσάν τους. Αλλά πηγαίνεις και βλέπεις μίαν αμάθειαν εις όλους γενικώς, και εις ιερωμένους, και εις λαϊκούς, και κάποια ήθη σχεδόν ανυπόφορα»6.

Νομίζω είναι πολύ βασικό σημείο αυτό, γιατί μας δείχνει την φιλοσοφία και την στάση του Κυπριανού απέναντι στο εθνικό πρόβλημα. Ο Κυπριανός ήθελε να φτιάξει ανθρώπους ελεύθερους. Ανθρώπους, οι οποίοι θα μπορούσαν, αφού ήταν οι ίδιοι ελεύθεροι, να αποκτήσουν και ελεύθερη πατρίδα. Γιατί πίστευε ότι δούλος άνθρωπος και ελεύθερη πατρίδα να έχει, θα την υποδουλώσει. Καί ότι η ελευθερία δεν είναι μόνον γεωγραφική, αλλά πρωτίστως γεγονός το οποίο συντελείται μέσα στο είναι του ανθρώπου. Στο οποίο συντελούν η γνώση της ιστορίας και της θεολογίας. Αυτό σημαίνει Ρωμιοσύνη και ρωμαϊκόν ήθος. Και γι' αυτό ο Κυπριανός έφτιαξε την Σχολή και έδωσε σ' αυτή σημασία και δεν δίστασε ουδόλως να πεί στους χριστιανούς να δώσουν όλα τα όπλα στους τούρκους. Διότι ήξερε πολύ καλά πώς αποκτάται η ελευθερία.

Ένα άλλο σημείο, το οποίο παρουσιάζει την μεγάλη ψυχή και την μεγάλη διάνοια του Κυπριανού είναι το εξής: Όταν ήλθε η ώρα της επανάστασης, δεν νικήθηκε

από τα συναισθήματά του, δεν κινήθηκε συναισθηματικά και ενθουσιαστικά (ως έλληνας ήθελε βέβαια την ελευθερία του τόπου του), αλλά υπεύθυνα και σοβαρά. Διείδε τις αιμοχαρείς διαθέσεις του Κιουτσιούκ Μεχμέτ, ο οποίος ήταν έτοιμος να σφάξει όλους τους ραγιάδες του τόπου. Σαν καλός ποιμένας και πατέρας είπε ότι σ' αυτόν τον τόπο δεν μπορεί να γίνει τώρα επανάσταση. Οι γύρω χώρες ήταν υπό την τουρκική κατοχή, και σε λίγες ώρες ήταν δυνατόν να πνιγεί ολόκληρη η Κύπρος στο αίμα. Οπότεν είχε το θάρρος, μπροστά στην απαίτηση των φιλικών, να πεί ότι αυτή την στιγμή δεν μπορεί στον τόπο τούτο να γίνει επανάσταση. Πράγμα το οποίον οι φιλικοί εδέχθησαν, εσεβάσθησαν, επήνεσαν. Βοήθησε την επανάσταση με άλλο τρόπο. Ενώ η άλλη περίπτωση, του αρχιμανδρίτου Θεοφυλάκτου, δυστυχώς έπνιξε τον τόπο στο αίμα, χωρίς κανένα πρακτικό αποτέλεσμα.

Προχωρώντας, βλέπουμε αυτό τον άνθρωπο, τον αρχιεπίσκοπο, όταν ήλθε η ώρα του θανάτου του, και του πρότειναν να γλυτώσει τον εαυτό του, αυτός να αρνείται. Καί δεν είναι παράδοξο ότι ένας τούρκος του πρότεινε να πάει στα προξενεία της Λάρνακας και να σωθεί. Ο Κυπριανός δεν ήταν άνθρωπος ο οποίος ήθελε να ζήσει. Γιατί, όπως λέει κάποιος, «ένας ρωμιός δεν μαθαίνει μόνο να ζεί, αλλά προπάντων μαθαίνει να πεθαίνει». Ο Κυπριανός ήξερε να πεθαίνει, γιατί ολόκληρη η ζωή του ήταν μια μελέτη θανάτου, ήταν η υπέρβαση του θανάτου, ήταν η πορεία του μέσα στην αιωνιότητα. Γι' αυτό τον λόγο αρνήθηκε να διαφύγει, έμεινε εκεί πιστός και παρέμεινε στον χώρο τον δικό του, με αξιοπρέπεια και αρχοντιά, χωρίς να τρομάξει, χωρίς να σκεφθεί τίποτε το οποίο μπορούσε να του προσάψει μομφή.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

Ὁ Μάρτυρας τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος

ΑΡΧΕΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ἡ ἁγία Ἐκκλησία τοῦ Κυπρίου

ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΓΗΠΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΜΑΧΑΙΡΑ · ΚΥΠΡΟΣ 2009

Καί όταν οδηγήθηκε μπροστά στον Μεχμέτ, και αυτός άρχισε να του λέει εκείνα όλα τα δελεαστικά και τα φοβερά και να προσπαθεί να φέρει τον Κυπριανό σε μια δύσκολη κατάσταση, ο αρχιεπίσκοπος με αξιοπρέπεια του εξήγησε ότι αυτή η πράξη είναι άδικη, ότι οι κύπριοι και οι ρωμιοί του τόπου δεν ήταν άξιοι αυτής της συμπεριφοράς. «Κοίταξε», του είπε, «εμείς είμαστε άνθρωποι ήσυχoi, δεν είμαστε αυτοί που εσύ νομίζεις, αλλά, αν θέλεις να μας σκοτώσεις, κάνε όπως προτιμάς. Νά ξέρεις, όμως, ότι η Ρωμιοςύνη είναι φυλή συνόκαιρη του κόσμου. Καί δεν πρόκειται να εκλείψει, όχι γιατί έχει όπλα, σου τα δώσαμε τα όπλα, αλλά γιατί αυτή η Ρωμιοςύνη έχει άλλες δυνάμεις, και έχει ένα άλλο έδαφος, το οποίο εσύ δεν

μπορείς να φθάσεις. Κι εσύ μπορεί να σκοτώσεις το σώμά μας. Αλλά την ψυχή μας δεν μπορείς να την σκοτώσεις». Γιατί ο Κυπριανός ήταν μαθητής, αληθής μαθητής και μιμητής του Χριστού, ο οποίος είπε: «Μή φοβάσθε απ' αυτούς που μπορούν να σκοτώσουν το σώμά σας, την ψυχή σας, όμως, δεν μπορούν να σκοτώσουν»⁷.

Έτσι και ο Κυπριανός, όταν πήγε στην αγχόνη, εκεί, ως επίσκοπος, ως μιμητής του Χριστού, ως άνθρωπος ο οποίος εγεύετο την αιώνια ζωή, δεν τρόμαξε, αλλά ευλόγησε την θηλειά (σχοινί) του απαγχονισμού, όπως ευλογούμε ιερατικώς τα άμφια και τα φορούμε, και γύρισε με αξιοπρέπεια και αρχοντιά και είπε στον δήμιο: «Εκτέλεσον την εντολήν του απηνούς κυρίου σου». Με το παράδειγμά του, με την σύνεσή του, με την φρόνησή του, μπορεί να μας πεί πολλά. Προπάντων, μπορεί να μας πεί πολλά μ' αυτήν την ρωμαίικη αρχοντιά, η οποία τον διακατείχε. Νά μας πεί και να μας διδάξει πώς κι εμείς σήμερα, μπροστά στο τεράστιο εθνικό πρόβλημα, μπροστά στην τεράστια εθνική δυσκολία, πώς να σταθούμε συνετοί, φρόνιμοι, άνθρωποι που να ξέρουμε πώς να πολεμούμε και πού να πολεμούμε. Και να μάθουμε, ώστε κι εμείς να μή φοβόμαστε και να μή δειλιάζουμε, αλλά ούτε κι από την άλλη να είμαστε συνθηματολόγοι και άνθρωποι οι οποίοι τρέχουμε δεξιά και αριστερά απερισκέπτως, δημιουργώντας προβλήματα στον τόπο μας και στην πορεία μας.

Η Ρωμιοσύνη είναι γέννημα της ορθόδοξης Εκκλησίας και της ελληνικής παράδοσης. Καί ο ρωμιός και οι πατέρες μας ήσαν άνθρωποι μεγάλης υπομονής. Καί επειδή είχαν υπομονή, δεν έκαναν λάθη, γιατί δεν εβιάζοντο. Καί είχαν υπομονή, γιατί πίστευαν. Διότι αυτός που πιστεύει, δεν βιάζεται και δεν πανικοβάλλεται και δεν αγχώνεται. Αυτός που δεν πιστεύει, αυτός αγχώνεται και βιάζεται και πανικοβάλλεται και οπωσδήποτε κάνει πολλά λάθη.

Νομίζω ότι η σημερινή ημέρα είναι ημέρα τιμής για τους εθνομάρτυρες, αλλά προπάντων είναι ημέρα μελέτης. Είναι ημέρα μύησης στο μαρτύριο των επισκόπων της Εκκλησίας, των προκρίτων του τόπου μας. Πρέπει να ακούσουμε την φωνή και να δούμε το παράδειγμα του αρχιεπισκόπου Κυπριανού, του οποίου η παρουσία σφράγισε και θα σφραγίζει την ιστορία της πατρίδας και της Εκκλησίας μας.

Σημειώσεις:

1. Απομαγνητοφωνημένη ομιλία, η οποία εκφωνήθηκε στις 9 Ιουλίου 2001 στον Γυμναστικό Σύλλογο Στροβόλου «Κεραυνός».

2. Σημ. εκδότου: Αυτή η άποψη επικρατούσε μέχρι πρότινος. Στην πραγματικότητα, όμως, Μαρία ονομαζόταν η αδελφή του Κυπριανού (βλ. ανωτέρω, σ. 433). Τα ονόματα των γονέων του Κυπριανού δεν διασώζονται.

3. Η πληροφορία ότι ο ιερομόναχος Χαράλαμπος ήτο θείος του Κυπριανού, προέρχεται, κατά τον ομιλητή, από την ζώσα παράδοση της μονής, την οποία παρέλαβε από τους παλαιότερους πατέρες κατά τα έτη της εις αυτήν ηγουμενίας του (1993-1999).

4. Ο ομιλητής θεωρεί ότι οι τούρκοι εκτίμησαν την σωστική γι' αυτούς παρέμβαση του Κυπριανού, γι' αυτό, όταν αργότερα προέκυψε θέμα εκλογής αρχιεπισκόπου, ήταν ευνοϊκοί προς αυτόν.

5. Α' Κορ. ζ' 21-24 Εφ. ς' 6-9.

6. Βλ. Ιδρυτική πράξη ελληνικής Σχολής Λευκωσίας, σσ. 182-184 εν τώ παρόντι.

7. Ματθ. ι' 28. Λουκ. ιβ' 4-5.

Πηγή: Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός - Ο Μάρτυρας της πίστεως και της πατρίδος - Αρχαίο Κειμένων, σελ. 509-522, Έκδοσις Ιεράς Βασιλικής και Σταυριπηγιακής Μονής Μαχαιρά, Κύπρος 2009